

Z VEDECKÉHO ŽIVOTA

Medzinárodná vedecká konferencia „Malé žánre“

Výskum literárnych žánrov patrí k ťažiskovým úlohám Oddelenia dejín staršej slovenskej literatúry Ústavu slovenskej literatúry SAV. V rámci dvojročného projektu VEGA sa jeho jednotliví členovia zamerali na otázky tzv. malých žánrov. Výstupom tohto vedeckého projektu bola medzinárodná vedecká konferencia *Malé žánre*, ktorú 14. decembra 2010 usporiadalo Oddelenie dejín staršej slovenskej literatúry v spolupráci s Oddelením dejín slovenskej literatúry 19. storočia. Podujatie bolo opätovným pracovným i priateľským stretnutím „vedeckého spoločenstva“ literárnych historikov z krajín višegrádskeho regiónu, ktoré sa stretáva raz ročne na podnet Ústavu slovenskej literatúry SAV. Cieľom týchto stretnutí je výmena vedeckých poznatkov a sledovanie bádateľských výsledkov v širšom kultúrnom kontexte.

Príspevky účastníkov konferencie mapovali problematiku na širšom úseku literárnych dejín – od humanizmu po druhú polovicu 19. storočia. Malé žánre ako exemplá, anekdoty, facécie sa v starších obdobiach vyskytovali nielen v podobe samostatných literárnych textov. Stávali sa súčasťou textových útvarov iných žánrov. Jan Malura (Filozofická fakulta Ostravskej univerzity) si všímal Drobné naratívy ve funkcii exempla v literatúre pozdňého humanizmu. Exempla sa frekventovane vyskytovali v žánroch náboženskej literatúry, napr. v kázňach sa používali vo forme príkladov, ilustrácií. Ich funkcia nebola len vysvetľovacia, dodávali prednášanému textu estetický rozmer, mali funkciu vysvetľovať tému esteticky príťažlivou formou, čo sa v súvekom kontexte pokladalo za spôsob ako „odľahčiť“ jeho informatívny záber, ako recipienta upútať, pobaviť. O mnohstrannosti využitia exempli svedčí výskum Marie Škarpovej (Ústav bohemistiky Filozofickej fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích), ktorá sledovala Katechismové exempla F. Bridelia. Timotea Vráblová (Ústav slovenskej literatúry SAV) si v príspevku Funkcia exempla vo vzťahu k cirkevným piesňam v 17. storočí všímala typológiu, zdroje použitých naratív a ich funkciu v cirkevných piesňach evanjelického kancionála *Cithara Sanctorum* (1636).

Hana Bočková (Ústav českej literatúry a knihovníctva, Filozofická fakulta Masarykovej univerzity, Brno) sa v príspevku *Exemplum* v tvorbe V. B. Jestřábskeho dotkla tvorby tohto českého barokového katolíckeho kazateľa. Gizela Gáfríková (Ústav slovenskej literatúry SAV) sa vo svojom vystúpení *Exemplum* v Gavlovičových veršovaných skladbách zamerala na žáner exempla v tvorbe významného reprezentanta slovenskej barokovej literatúry.

István Csörsz Rumen (Ústav maďarskej literatúry Maďarskej akadémie vied) v príspevku Jazykový humor týkajúci sa slovensko-maďarského spolužitia v anekdotách Antala Szirmayho (1747 – 1812) poukázal na to, ako sa v anekdotách maďarského autora prejavuje vplyv vzájomných vzťahov oboch etník. Erika Brtáňová (Ústav slovenskej literatúry SAV) v príspevku *Anekdota* v Bajzovej knihe humoru (1795) venovala pozor-

nosť dielu, ktoré má zvláštne postavenie nielen v autorovej literárnej tvorbe, ale predstavuje mimoriadnu edičnú udalosť v súvekom slovenskom kultúrnom živote. Ani pred Bajzom a ani dlho po Bajzovi sa u nás neukázala tlačaná kniha humoristického obsahu.

Dana Hučková (Ústav slovenskej literatúry SAV) sa zamerala na málo prebádanú problematiku žánru besednice. Poukázala na neustálenosť v chápaní a používaní tohto krátkeho žánrového útvaru. Analyzovala zozbieraný pramenný materiál a na ilustratívnych ukázkach sa pokúsila typologicky vymedziť charakteristiku tohto žánru. Ľubica Somolayová (Ústav slovenskej literatúry SAV) sa vo svojom príspevku pokúsila o charakteristiku dумы, žánru, ktorý sa označuje za typický pre slovenský romantizmus, ale doposiaľ zostáva v slovenskom kontexte paradoxne minimálne prebádaný. Dумы S. B. Hroboňa a J. Kráľa konfrontovala s invariantom tohto žánru v ruskej literatúre. Pôvodne veľká epická forma sa, pravdepodobne pod vplyvom poľského kontextu, v slovenskom kultúrnom prostredí transformovala na krátky lyrický tvar.

Konferencia *Malé žánre* bola prvotným spoločným mapovaním danej problematiky v literárnom kontexte krajín višegrádskeho regiónu. Bola otvorením niektorých problémov a otázok, naznačením možností ďalšieho výskumu v tejto oblasti.

Timotea Vráblová

Karel Jaromír Erben a úloha pamäťových inštitúcií v historických premenách (Poznámky k literárnej sekcii)

V dňoch 15. a 16. apríla 2011 sa na Malej Skále uskutočnila konferencia pri príležitosti dvojstého narodenia jednej z kľúčových osobností českého kultúrneho života polovice 19. storočia, Karla Jaromíra Erbena (1811 – 1870). Jeho život a dielo reflektovalo vyše štyridsať odborníkov z Čiech, Poľska, Maďarska, Slovenska, Bulharska a Rakúska z pohľadu humanitných disciplín a profesií, ktorým sa K. J. Erben počas viac ako štyroch desaťročí aktívne venoval. Vzhľadom na odbornú i tematickú rôznorodosť príspevkov organizátori – Pekařova spoločnosť Českého raja v Turnove, Archív hlavného mesta Prahy, Národné múzeum, Pamätník národného písomníctva, Múzeum českého raja v Turnove, Regionálne múzeum a galéria v Jičine – rozčlenili referujúcich do dvoch sekcií: literárnej, recipujúcej literárnu činnosť K. J. Erbena, a historicko-archivársko-múzejnícko-národopisno-etnologickej. Po úvodných referátoch v prvom konferenčnom dni, ktoré priblížili historický kontext Erbenovho života a diela s dôrazom na spoločensko-politickú klímu a dobovú kultúrnu atmosféru (Jiří Kořalka: František Palacký a Karel Jaromír Erben; Miloš Řezník: Erben, vládna strana a česká veda v období neoabsolutizmu), podujatie prebiehalo po sekciách v paralelných blokoch, s výnimkou záverečného bloku posledného dňa, kedy odzneli príspevky spoločné pre obe sekcie na tému „erbenovské reminiscencie a variácie“ (s príspevkom Erbenovo poňatie slovanskej mytológie v súvislostiach českých filologických mystifikácií v prvej polovici 19. storočia tu vystúpil Marcel Černý, spolueditor Erbenovho *Slovanského bájesloví* a autor rozsiahlej úvodnej štúdie k tomuto